

iz navedene knjige, autori opisuju jednu od temeljnih heuristika – heuristiku prepoznavanja. Analiziraju kako je ta heuristika kognitivno realizirana te kako sudjeluje u organizaciji kompliciranih heuristika.

Zadnji dio knjige donosi jedan članak, "Što je neuroekonomija" Joela Parkera Hendersona. Ovaj tekst ukratko predstavlja područje neuroekonomije. Koristeći se raznim tehnikama snimanja mozga, neuroekonomisti pokušavaju otkriti kartu dijelova mozga koji su aktivni u vrijeme donošenja odluka.

Umjesto zaključka nalazi se kratki tekst Herberta Gintisa, napisan isključivo za ovaj zbornik – "Budućnost bihevioralne ekonomije". Gintis zagovara ujedinjenje bihevioralnih znanosti, po uzoru na integraciju fizičkih znanosti. Ujedinjenje bihevioralnih znanosti odvijalo bi se, po autorovu mišljenju, pod okriljem teorije igara.

Na kraju knjige nalaze se tri dodatka. Prvi je "Pojmovnik", u kojem su nabrojene i opisane neke od postavljenih heuristika. Nakon toga slijede bilješke o autorima te popis literature "Za one koji žele znati više".

Zbornik *Uvod u bihevioralnu ekonomiju* vrlo je zanimljiva i uspješna knjiga. Posebno je pohvalan trud autora oko prikupljanja radova svjetski poznatih znanstvenika, od kojih su neki radove prilagodili isključivo ovom zborniku.

Prijevod tekstova uglavnom je dobar, no ponekad je previše doslovan, što otežava čitanje i razumijevanje. Ovakvi propusti nisu neobični ako se uzme u obzir velik opseg prevoditeljskog rada koji je obavljen – čak 14 tekstova preveli su Darko Polšek i njegovi suradnici samo za ovaj zbornik. Moja je druga zamjerka izostanak po-

pisa literature u nekoliko, inače vrlo dobrih i zanimljivih, članaka.

Objavljivanje zbornika *Uvod u bihevioralnu ekonomiju* pokazalo je da je bihevioralna ekonomija vrlo aktivna grana u hrvatskoj akademskoj zajednici. Ovaj će zbornik, zbog svoje kvalitete, sigurno potaknuti još više radova unutar područja bihevioralne ekonomije.

Mihovil Lukić

doi:10.5559/di.24.1.10

Jelka Vince Pallua ZAGONETKA VIRDŽINE Etnološka i kulturno- -antropološka studija

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb,
2014., 310 str.

U vremenu – a tako i, dakako, (hrvatskome) prostoru – zahuktalih teorijskih, ali i političko-pravnih, rasprava o društvenim oblicima regulacije seksualnih i reproduktivnih prava i identiteta, kada se dvoji tko će imati povlasticu da ih uokviri brakom ili pak onime što se eufemistički mora nazvati "zajednicom" da ne bi vrijeđalo dominantni "hetero-um" (Monique Wittig), knjiga Jelke Vince Pallua, koja se naizgled bavi vrlo i povijesno i kulturno udaljenim, da ne kažemo bizarnim, no svakako endemskim fenomenom "Virdžina", neosporno je sjajan, upravo začudno ljekovit događaj. O svojem osobnom interesu za spomenutu problematiku nisam dvojila ni časa – svojedobni rad u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu odveo me srodnom putanjom, ne samo istraživanju položaja žena u tradicijskoj kulturi nego upravo fascinaciji fenomenom inverzije spola, od običajnih preko književnih do punopravnih kazališnih praksi, kada sam imala priliku ponešto doznati i o toj trajnoj istraživačkoj autoričinoj opsesiji, no tek sad konačno dočekavši da se s

njezinim pristupom ovome fenomenu upoznam na način koji mu dolikuje: naime, kroz pregledan, obuhvatan i jezično kultiviran prikaz, koji je odao dug svim temeljnim etnološkim predradnjama, a da se svejedno uspio otputiti i drugim, lingvističkim, književnim, kulturološkim тумачiteljskim smjerovima, davši naposljetku, pri kraju knjige, glas svjedočanstva i samim živućim virdžinama.

Već se u uvodu autorica jasno opredjeljuje za to da svoju studiju uvrsti u odvjetak "ženske povijesti", nazvavši predmet svoje istrage tek jednim od brojnih primjera povijesnih "nevidljivica". No virdžine nisu nevidljive onako kao što su službenoj povijesti žene – kao stanovnice privatnoga prostora i obnašateljice monotoni svakodnevnih dužnosti, kućanskih poslova, rađanja i odgoja – ostale nevidljive, izmaknuvši iz fokusa pretežito muških znanstveničkih apetita: paradoksalno, virdžine su bile predmet ne samo istraživačkih nego i putopisnih i književnih fascinacija, ostavši, međutim, doslovce nevidljivim ženama, zakrivenima pod društvenom maskom muškoga roda, i to do te mjere tvrdokorno da su se same svojega ženstva odricale, pa čak i nerijetko izravno demonstrirajući vlastitu mizoginiju, osobito kada su u pitanju bile revne antropologinje koje su u tajnu njihove preobrazbe željno nastojale proniknuti. Vrijednost knjige Jelke Vince Pallua upravo je u tome što je našla pravu distancu s koje će motriti i objasniti paradoksalnost te činjenice, ne izdati svoje nevidljivice ikakvom apriornom pretpostavkom, pa i za volju kritičke perspektive u odnosu na to tko, kada, kako i zašto je istraživao virdžine, s kakvim projektivnim apetitima, bili oni manje-više prikriveno kolonijalni ili feministički, to jest vidjeli oni u virdžinama sla-

vodobitne izdanke nekadašnjega matrijarhata ili pak ojađene žrtve represivnoga djelovanja patrijarhata.

Zagonetka virdžine ne odnosi se samo, dakle, na njihov spolni i rodni identitet nego je i kulturnopovijesne, geografske, etničke, pa čak i religijske naravi, jer je, s jedne strane, riječ o iznimnoj, endemskoj pojavi, a, s druge, da presijeca povijesna razdoblja, etničke skupine i religijske afilijacije te nagoni na usporedbe sa srodnim fenomenima, kao što su i "Amazonke iz Istre", s kojima se uvijek nanovo pokazuju zapravo nesumjerljivima. Vince Pallua pokazat će s pravom, međutim, da je možda od same zagonetke podrijetla i izvornoga staništa zanimljivije uočiti njezinu prostornu protegu (dinarski planinski lanac, u koji su modernizacijski procesi teže prodirali) i specifičan oblik plemenske patrijarhalne organizacije, unutar koje se visoko vrednuje ženska čast (ako jednom odbije nekoga prosca, djevojci je bilo lakše postati virdžinom negoli udati se za drugog, zbog krvne osvete) i muški članovi zajednice, odnosno muška linija nasljeđivanja, pa djevojke uskaču kad god je u toj liniji ispražnjeno mjesto, kad valja skrbiti za roditelje i figurirati kao reprezentant kućnog ognjišta. Drugim riječima, posrijedi su bili povijesno raznoliki društveni i ekonomski razlozi, koji su diktirali kada i pod kojim uvjetima neke djevojke ne smiju nego moraju postati virdžine.

Nema nikakve sumnje, prema tome, da je virdžina produkt patrijarhalnoga poretka u njegovu možda i najrigidnijem izdanju, no to je intrigantnije uvidjeti zašto su feministička razumijevanja ovoga fenomena podbacila i kada su se nad tom običajno-pravnom "dosjetkom", kako autorica kaže, zgražale jednako kao i kad su je veličale kao primjer dosezanja nekih oblika društvenog ugleda i muške moći (samo nekih – virdžine, primjerice, nisu imale pravo glasa u procesima odlučivanja o važnim pitanjima zajednice!), pa tako i nekoga stupnja ženske emancipacije. Oba ova pristupa nazivaju se u knjizi romantičnim zabludama, starijega i novije-

ga datuma: i dok je prvi plod karakterističnoga romantičnog pohoda zapadnjaka i zapadnjakinja na egzotični "istok" i "Balkan" kao poprište upisivanja raznovrsnih orijentalističkih vrijednosti i ideja o primitivnome stadiju civilizacije, dotle je novi, neoromantični trend da se otkrivaju emancipacijske dimenzije jednako toliko ogrezao u pretpostavci o tome da su zapadnjačke vrijednosti osobne slobode i proširenja polja profesionalnih odušaka najviše što čovjek, da ne kažem žena, može poželjeti i doseći. No virdžine su odgajane u zajednici u kojoj kolektivna dobrobit nadilazi osobnu: veliko je pitanje jesu li svoju sudbinu virdžine doživljavale kao kob, prisilu ili sreću, u svakom slučaju ne toliko lako dokučivo, o čemu svjedoče ne samo njihovi osobni iskazi nego i raznoliki oblici (od izgleda preko odjeće do ponašanja) kojima se status virdžine i stupanj identifikacije s tom ulogom manifestirao.

Lada Čale Feldman

doi:10.5559/di.24.1.11

**Pere Sikavica,
Tihomir Hunjak,
Nina Begičević Ređep,
Tomislav Hernaus
POSLOVNO
ODLUČIVANJE**

Školska knjiga, Zagreb, 2014., 570 str.

U izdanju Školske knjige u listopadu 2014. godine objavljen je sveučilišni udžbenik *Poslovno odlučivanje (Business Decision-Making)* interdisciplinarne skupine autora s Ekonomskoga fakulteta u Zagrebu (prof.

dr. sc. Pere Sikavica i doc. dr. sc. Tomislav Hernaus) i Fakulteta organizacije i informatike u Varaždinu (prof. dr. sc. Tihomir Hunjak i doc. dr. sc. Nina Begičević Ređep). Udžbenik ima predgovor, deset poglavlja na 570 stranica, 69 tablica, 97 slika, 307 bibliografskih jedinica u popisu literature, kazalo slika i kazalo tablica. Riječ je o trećem, proširenom i dopunjenom, izdanju knjige prof. dr. sc. Sikavice, koja je doživjela velike promjene zahvaljujući novim autorima, pa je šest poglavlja potpuno novo, a stara su znatno promijenjena novim spoznajama. Ono što autori žele prije svega istaknuti jest kako je svaka ljudska aktivnost posljedica nekoga prijašnjeg procesa odlučivanja ili je i sama odlučivanje. Stoga je polazište ove knjige u spoznaji da potreba za odlučivanjem postoji u svim vrstama poslova i u svim organizacijama, pa je odlučivanje prisutno u svim profesijama i na svim radnim mjestima.

Prvo poglavlje, *Osnove poslovnog odlučivanja* (Sikavica), sadrži pet dijelova. U prvom potpoglavlju pod naslovom *Međusobni odnos upravljanja, rukovođenja, menadžmenta i odlučivanja* najprije se objašnjava razlika između upravljanja i odlučivanja, potom odnos rukovođenja i odlučivanja, zatim odnos menadžmenta i odlučivanja te se prikazuje sam osnovni pojam i definicija odlučivanja. S obzirom na to da u poslovnom odlučivanju ključnu ulogu imaju menadžeri, autor naglašava kako je menadžersko odlučivanje najvažniji dio poslovnog odlučivanja. U drugom potpoglavlju *Pojam odlučivanja* najprije se polazi od definicije odlučivanja u najširem značenju riječi kao procesa koji traje kraće ili dulje i završava donošenjem odluka. Zatim se objašnjavaju razlike između poslovnog i menadžerskog odlučivanja i analizira se sam proces odlučivanja, koji podrazumijeva različite pristupe, uvjete, stilove, tipove problema i odluka, faze i moguće pogreške i zamke u tom procesu. Na kraju su prikazana i dva znanstvena pogleda na odlučivanje: model "ekonomskoga čovjeka" (postoji jasan, objektivni i racionalan cilj uz potpunost informacija) i